

MURABBIY
ILMIY-MA'RIFIY JURNAL

“**MURABBIY**”

**ILMIY-MA'RIFIY
JURNAL**

Issue:2 2021

<https://science.jspi.uz/>

Chief Editor:

S.Nazarkasimov, Doctor of Philosophy (Ph.D) in Sociology, Vice-Rector of Jizzakh State Pedagogical Institute, Uzbekistan

Deputy Chief Editor:

A.Turaev, senior teacher of Jizzakh State Pedagogical Institute, Uzbekistan

Members of the editorial board:

Sh.S.Sharipov - Professor
B.M.Ochilova - Professor
D.Khodjimetova - assistant professor
A.Pardaev - assistant professor
M.N.Khoshimkhonov - assistant professor
A.I.Saidkasimov - assistant professor -
F.K.Akhmedov - assistant professor
B.E.Toshboev - assistant professor
I.N.Akhmedov - PhD
D.Salimova - PhD
N.N.Alimov - assistant professor
M.Saidov - Ph.D.
X.Maxammadiev - teacher

Editorial Representative:

Abrar Turaev
Jizzakh State Pedagogical Institute,
Uzbekistan
Phone: +998933091877
e-mail: ijtimoiy2017@mail.ru

**ONLINE ELECTRONIC
JOURNAL**

“Murabbiy” ilmiy-ma’rifiy jurnali
“Mentor” scientific-educational
journal

Научно-просветительский
журнал "Наставник"

Indexed By:

Published By:

<https://science.jspi.uz/>

Jizzakh State Pedagogical
Institute, Uzbekistan

MUNDARIJA / CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

№	MUALLIFLAR/ AUTHORS / АВТОРЫ	MAQOLA NOMI/ ARTICLE TITLE/ НАЗВАНИЕ СТАТЬИ	SAHIFALAR/ PAGES/ СТРАНИЦЫ
1	Н.А.Шермухамедова	Даврнинг руҳи ва таълим тизими ислохотларининг мутаносиблиги	4-10
2	С.С.Агзамходжаева	Аёл маънавияти – ҳаёт зийнати	11-16
3	О.М.Ғайбуллаев	Ёшларда диний бағрикенгликни шакллантиришнинг фалсафий моҳияти	17-20
4	Г.М.Тўраева	Юксак маънавият маъсулияти	21-28
5	Ф.Б.Файзиева	Ёшлар кибер ижтимоийлашуви амалий социологик тадқиқот объекти сифатида	29-32
6	Ф.Маматқулов	Шахс камолотида маънавиятнинг ўрни	33-38
7	А.А.Қамбаров	Ёшларни маънавий-ахлоқий таҳдидлардан ҳимоя қилишда диний ислохотлар масаласи	39-42
8	С.Э.Ибрагимов	Баркамол авлодни шакллантиришда ғўзаллик тушунчасининг ахамияти	43-47
9	И.М.Арзиматова	Глобаллашувнинг ёшлар маънавий тарбиясига салбий таъсири	48-51
10	Г.Х.То`раева	Globalashuv sharoitida yoshlarda axborot istemoli madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish masalalari	52-55
11	У.Б.Муҳаммадиев	Маънавий-ахлоқий таҳдидларга қарши курашиш ўзликни англашдадир	56-60
12	Н.Алиматова	Глобаллашув шароитида ёшлар онгида миллий ғояни шакллантиришда интеллектуал кадрларнинг роли	61-65
13	S.A. Pilyak	Analysis of the concept of identity in the context of cultural heritage interpretation	66-71
14	Н.Тангиров	Ижод жараёнининг фалсафий таҳлили	72-75
15	М.Мамажонова	Глобаллашув ва маънавий таҳдидларнинг моҳият-мазмуни	76-78
16	Б. Б. Жалолов	Зардуштийлик таълимоти манбалари таҳлиланализ источников учения зороатризма	79-82
17	Ф.Абдусаматов	Ёшлар тарбиясида ислом омили	83-86
18	А.А.Абдурахмонов	Давлат ва жамият бошқарувида ёшлар муаммоларини ҳал қилишнинг устувор йўналишлари	87-91
19	M.Nabiyev	Globalashuv sharoitida ijtimoiy-ma’naviy qadriyatlarga asoslangan mafkuraviy	92-96

		tarbiyaning ahamiyati	
20	М.Маматмусаева	Глобаллашув шароитида мафкуравий тарбиянинг ўрни: муаъммо ва ечимлар	97-101
21	Н. Davlatova	Jizzax vohasi tojiklari: an’anaviy turmush tarzi va urf-odatlari	102-108
22	З. Миркомилова	Глобаллашув: манфаатлар ва зиддиятлар	109-114
23	С. Музаффаров	Миллий ахборот хавфсизлигини таъминлаш маънавий ҳаётнинг долзарб вазифаси	115-118
24	С. Тоштемирова	Глобаллашув шароитида маънавиятни шакллантиришда диний бағрикенгликнинг аҳамияти	119-121
25	С. Каримов	Шахснинг ҳаётий мақсадлари ва уларнинг ижтимоий аҳамияти	122-124
26	А.Э. Зиётова, Э.А. Бозоров	Глобаллашув шароитида маънавий-ахлоқий таҳдидларга қарши курашда таълим-тарбия муассасаларининг вазифалари	125-129
27	А.Ш. Эшмуҳаматов, Ж. Хушбақов	Амир Темур салтанатининг вужудга келиши	130-133
28	А. Пармонов	Ёшлар ватанпарварлиги - хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш кафолати	134-140
29	П. Қулматов	Шах маънавиятини шакллантиришда ота-она масъулияти	141-144
30	Ш.Ж. Хашимов, С.Х. Хашимова	Маънавий глобаллашув, ахборотлашган жамият ва ёшлар тарбияси	145-148
31	А. Холбоев	Ёш авлодни юксак маънавиятли шахс қилиб тарбиялашнинг назарий – педагогик асослари	149-154

ЁШЛАР КИБЕР ИЖТИМОЙЛАШУВИ АМАЛИЙ СОЦИОЛОГИК ТАДҚИҚОТ ОБЪЕКТИ СИФАТИДА

Ф.Б.Файзиева - ЎзМУ, катта ўқитувчи

Замонавий технологиялар, хусусан Интернет ҳозирги дунёда глобал жаҳон тармоғини ифода этиб, фойдаланувчиларни турли ижтимоий гуруҳларга ажратади. Интернетнинг мақсадли имкониятлари ҳозиргача етарли даражада ўрганилмаган ва глобал компьютер тармоғи замонавий ёшларнинг ижтимоийлашув жараёнига кўпроқ салбий ва ижобий таъсир ўтказаядиганлигини фақат тахмин қилиш мумкин. Фақат шуниси равшанки, ҳозирги вақтда Интернет ёшлар ижтимоийлашувида етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди.

Интернет, социомаданий феномен бўлгани ҳолда, ахборот-коммуникацион технология сифатида замонавий ахборот жамиятининг ўзгаришида борган сари сезиларли омил бўлиб бормоқда. Бугун интернет инсон фаолият учун фақатгина техник-технологик, иқтисодий, ҳамда борган сари ошиб бораётган ижтимоий аҳамиятини намойиш этибгина қолмасдан, тўлақонли ижтимоий институтга айланди. Ёшлар учун Интернет – бу ахборот муҳити бўлиб, у стандарт коммуникацион модел (манба – хабар - қабул қилувчи) бўйича фаолият кўрсатадиган коммуникациялар турлари, шакллари ва кўринишлари учун жараён бўлиб хизмат қилади. Фақат ёшларнинг Интернетдаги коммуникациялари турли шаклларга эга бўлмоқда: web-саҳифалар яратишдан дўстлар билан ёзишмалар алмашишгача. Бу занжирнинг ҳар бир бўғини (манба – хабар-қабул қилувчи) кенг миқёсда ўзгариши мумкин «манба бўлиб ҳам одам, ҳам одамлар гуруҳи», «хабар» бўлиб – тасвир, аудио-, видеоматериал ёки матн, «қабул қилувчи» – бўлиб эса биргина одам ёки тармоқнинг миллион фойдаланувчиларидан иборат бўлган бутун бошли аудитория бўлиши мумкин. Тармоқда алоқа қилганда ёшлар ўзининг реал ёшини, жинсини, ташқи кўринишини кўрсатмаслиги мумкин, ўзига мавжуд бўлмаган хизматларни кўшиб қўйиши ва бу билан ўзининг ижтимоий мақомини ошириши мумкин бўлади.

Ҳозирги жаҳон ҳамжамиятида юз бераётган социомаданий ва институционал ўзгаришлар шахс ҳаётининг турли соҳаларига интенсиф таъсир кўрсатмоқда. Замонавий дунё кўринишини ўзгартирмоқда ва бунинг оқибатида ёшлар ижтимоийлашув омиллари ҳам ўзгармоқда[1].

Албатта, турли социологлар томонидан —тармоқдаги гуруҳлар ва Интернет аудиторияси мавзуси бўйича кўпгина тадқиқотлар олиб борилмоқда. Алоҳида туркум ишлар виртуал маконда инсоннинг хатти-ҳаракатларини ўрганиш усулларининг таҳлиliga бағишланган, аммо янги ахборот технологияларининг ижтимоийлашув жараёнларидаги ўрни масаласи шу пайтгача тизимли равишда ўрганилмаган бўлса-да, интернетда ўзини намоён этиш стратегиялари ва уларнинг реаллик билан боғлиқлигини ўрганиш йўлида дастлабки қадамлар қўйилганини қайд этиш зарур[2].

Ёшларда – ижтимоий тармоқлар ва интернетнинг бошқа фаол иштирокчиларида – аҳолининг бошқа вакилларига нисбатан ҳаётий фаолияти бошқача ташкил этилади, интеллектуал-билиш қобилиятлари ривожланади, улар ташқи дунёни ва уни ташкил этувчиларини – қайсидир маънода бошқача социо- макон тармоқли ўлчамда бошқача қабул қилишади. Бу ерда гап фақат замонавий компьютер-коммуникацион технологияларини ва компьютер техникасини эгаллаш тўғрисида бормай, балки фундаментал маънавий-маданий тузилмаларнинг, тушунчавий майдоннинг ва турли қарашларнинг, дунёқарашнинг ўзгариши тўғрисида боради.

Ижтимоий тармоқга таъриф берадиган бўлсак, ижтимоий тармоқ (ингл. social network) – ижтимоий позицияларни, социал акторлар (иштирок этувчилар) ва уларнинг ўзаро алоқаларини бирлаштиради. Ижтимоий тармоқ бир гуруҳ манбалардан иборат бўлиб, бу ерда ришта ролини ижтимоий акторлар ва уларнинг ўртасидаги алоқалар бажаради, алоқа пайтида ахборот алмашинади. Шундай қилиб, ижтимоий тармоқлар ҳаракати доирасида бир соҳага тегишли бўлган ижтимоий акторлар, уларнинг ўртасидаги алоқалар ва ресурс типлари бирлашади. Бошқа манбаларда ҳам терминга шунга яқин изоҳлар берилган[3].

2018 йил маълумотларига кўра биргина мамлакатимизнинг ўзида Интернет фойдаланувчиларининг сони 20 миллионни ташкил этади ва бир йил мобайнида 5,3 минг фойдаланувчига ошади.бир неча баробарига ошди ва ҳозирги вақтда бутун дунё бўйлаб икки миллиондан кўп одамни ташкил этади.[4]Бугунги кунда кибермуҳитдаги шахснинг оёқа туриши зарурлиги тўғрисида гапириш мумкин ва бевосита интернет муҳитда ҳаётий фаолиятини ташкил этишга бўлган эҳтиёж кудан кунга долзарб бўлиб бормоқда ва замонавий социумнинг сал бўлмаса шахснинг ижтимоийлашувининг зарурий мезонига айланиб бормоқда.

Жаҳон «глобал ўргимчак тўрида» (Интернет тармоғининг жамиятда кенг тарқалган синоними), XXI асрда кибермуҳит – инсоннинг янги ҳаётий муҳити континиумида асосий жойни эгаллаб олганидан кейин – замонавий инсоннинг

киберижтимоийлашув контекстида ижтимоий тарбиясининг хақиқий майдонига айланган бир қатор сервислар ва ресурслар “қоиноти”ни кузатиш мумкин. Айтилгандан келиб чиққан ҳолда, таъкидлаш мумкинки, инсоннинг киберижтимоийлашуви, бир томондан, нисбатан инновацион феномен бўлгани ҳолда, иккинчи томондан аллақачон дунёемизнинг хақиқий воқелигига, замонавий шахс ижтимоийлашувининг ажралмас қисмига, шунингдек инсонийлик жамиятининг илмий-техник, иқтисодий ва ижтимоий тараққиёти двигателига айланган. Интернет ўз-ўзидан замонавий ёшларнинг киберижтимоийлашуви жараёнида ижтимоий тармоқдаги янги поғонаси бўлиб қолмаганлигига алоҳида урғу бериш зарур бўладива энг талаб этиладиган поғонаси бўлиб қолганини фойдаланувчилар сонининг ўсиб кетишини исботлайди.

Бирок кибермуҳитнинг ахборот-коммуникацион инфратузилмаси соҳасидаги нотўғри вазиятнинг ўзига хос жиҳати шундаки, ушбу индустриядаги ўзгаришлар тезкор юз беради ва шундай кўламли таъсирга эгаки, бугунги кундаги инновацион ютуқлар эртага «кечаги кун» бўлиб қолмоқда ва мос равишда ушбу жараёнларни бир вақтнинг ўзида ўрганиш ва уларнинг ривожланиш тенденцияларини ҳам эмпирик, ҳам назарий даражада ўрганиш зарур бўлади. Янги минг йилликда замонавий ахборот-коммуникацион, компьютерли ва рақамли технологиялар турли мамлакатларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даражаси ўртасидаги улкан узилишларни камайтириш имконини беради. Замонавий технологиялар билимлар ва тажриба алмашиш имконини беради, улар маданиятлар ўртасидаги мулоқотни фаоллаштиришга қодирдир. Ривожланган ва ривожланаётган мамлакатлар ўртасидаги «рақамли технологиялар орасидаги узилиш»таълим масалалари билан шуғулланаётган кўпчилик халқаро ташкилотларнинг фаолиятида энг муҳим стратегик вазифа бўлиб қолиши лозим.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Убайдуллаева Р.Т. Социокультурные особенности рациональности / Р. Т. Убайдуллаева ; // Обсерватория культуры: журнал-обозрение. - 2012. - № 1 (январь-февраль). - С. 20-24. - Библиогр.: с. 24 (7 назв.) . - ISSN 2072-3156
2. Жичкина А.Е. Взаимосвязь идентичности и поведения в Интернете пользователей юношеского возраста. Автореф. дис. канд. психол. наук. – М., 2001; Тальшних Н.К. Культура «сетевых сообществ»: Автореф. дисс. ... канд. филос. наук. Ростов н/Д, 2004; Тальшних Н.К. Социокультурный статус индивида в «чате» // Труды аспирантов и соискателей РГУ: Т.8. Ростов н/Д: РГУ, 2002; Куприянов И. В. Компьютерный андеграунд в

контексте становления культуры информационного общества: Автореф. дисс. ... канд. филос. наук. – Ростов н/Д, 2003.

3. Boyd, D. and Ellison, N. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship (англ.) // Journal of Computer-Mediated Communication. — 2007. — Vol.13, no.1. — P.210–230 [ISSN 10836101](#). — [DOI:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x](#) Социальные сети и виртуальные сетевые сообщества / отв. ред. Верченков Л. Н., Ефременко Д. В., Тищенко В. И. — М.: [ИНИОН РАН](#), 2013. — 360 с. — [ISBN 978-5-248-00644-1](#). Davis, Donald Carrington, "[MySpace Isn't Your Space: Expanding the Fair Credit Reporting Act to Ensure Accountability and Fairness in Employer Searches of Online Social Networking Services](#)", 16 Kan. J.L. & Pub. Pol'y 237 (2007).
4. <http://uz.infocom.uz/2018/01/27/ozbekistonda-internetdan-foydalanuvchilar-soni/>